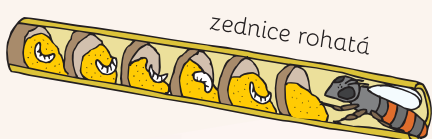

Hmyzí hotely a včelky samotářky

Včelky samotářky bydlí samy

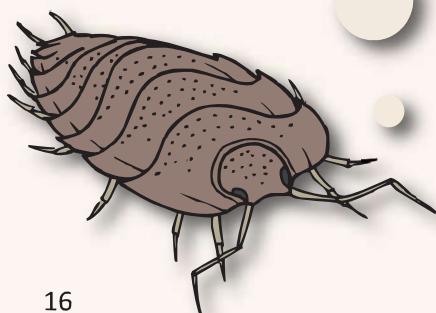
Samotářky **nežijí ve velkých rodinách** jako včely medonosné. Všechnu práci dělají samy. Sbírají pyl a nektar, ale na zimu nedělají medové zásoby. Svá hnízda budují v dutých stéblech, dírkách ve dřevě a cihlách. Také si dělají hnízda v zemi.

Na jaře se samotářka vylíhne z vajíčka, které přečkalo zimu. Založí hnízdo s několika komůrkami. Komůrky naplní potravou a naklade vajíčka. Nakonec komůrky uzavře. Z vajíček se vylíhnou larvičky. Krmí se připravenou potravou. Když jsou dostatečně velké, zakuklí se. Po určité době se vylíhnou nové včelky. Prokoušou si cestu ven a založí si nové komůrky.

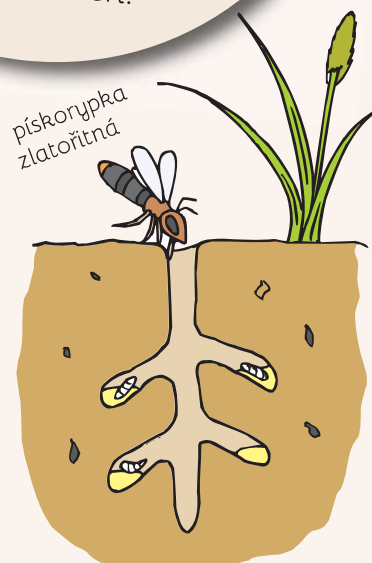

zednice rohatá

Včelky samotářky jsou opravdu velmi pracovité. Na rozdíl od ostatních včel poctivě opylují všechny květy ve svém okolí. Proto je dobré je mít v zahradě. Pokud jim chcete udělat radost, či je odměnit za jejich práci, můžete pro ně vybudovat hmyzí hotel.

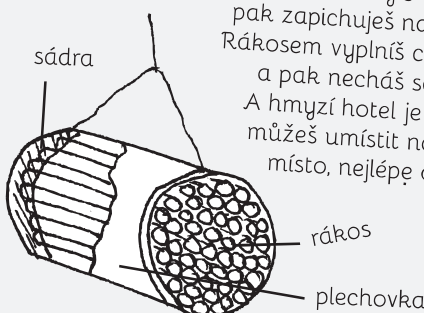
Znáte včelky samotářky? To nejsou ty, co bydlí v úle. To jsou včelky, které bydlí opravdu samy. Jsou mírné, neútočné a velmi pracovité. Jmenují se třeba zednice, čalounice, chluponožka, maltářka nebo ploskočelka. V přírodě jich můžete najít na 600 druhů. A spousta z nich žije v zahradách.

pískorypka
zlatořtná

Hmyzí hotel pro hmyzí hosty

Včelky samotářky v zahradách často nemají kde bydlet. Je to proto, že se snažíme mít na zahradě vše perfektně uklizené. Můžeme jim pomoci výrobou jednoduchého hotelu pro hmyz. Stačí čistá plechovka, ve které na dně smícháš trochu sádry s vodou. Do kaše pak zapichuješ nastříhaný rákos. Rákosem vyplníš celou plechovku a pak necháš sádro ztuhnout. A hmyzí hotel je hotov. Poté ho můžeš umístit na suché slunné místo, nejlépe otočené na jih.

plechovka

Restaurace „U Hrbule“

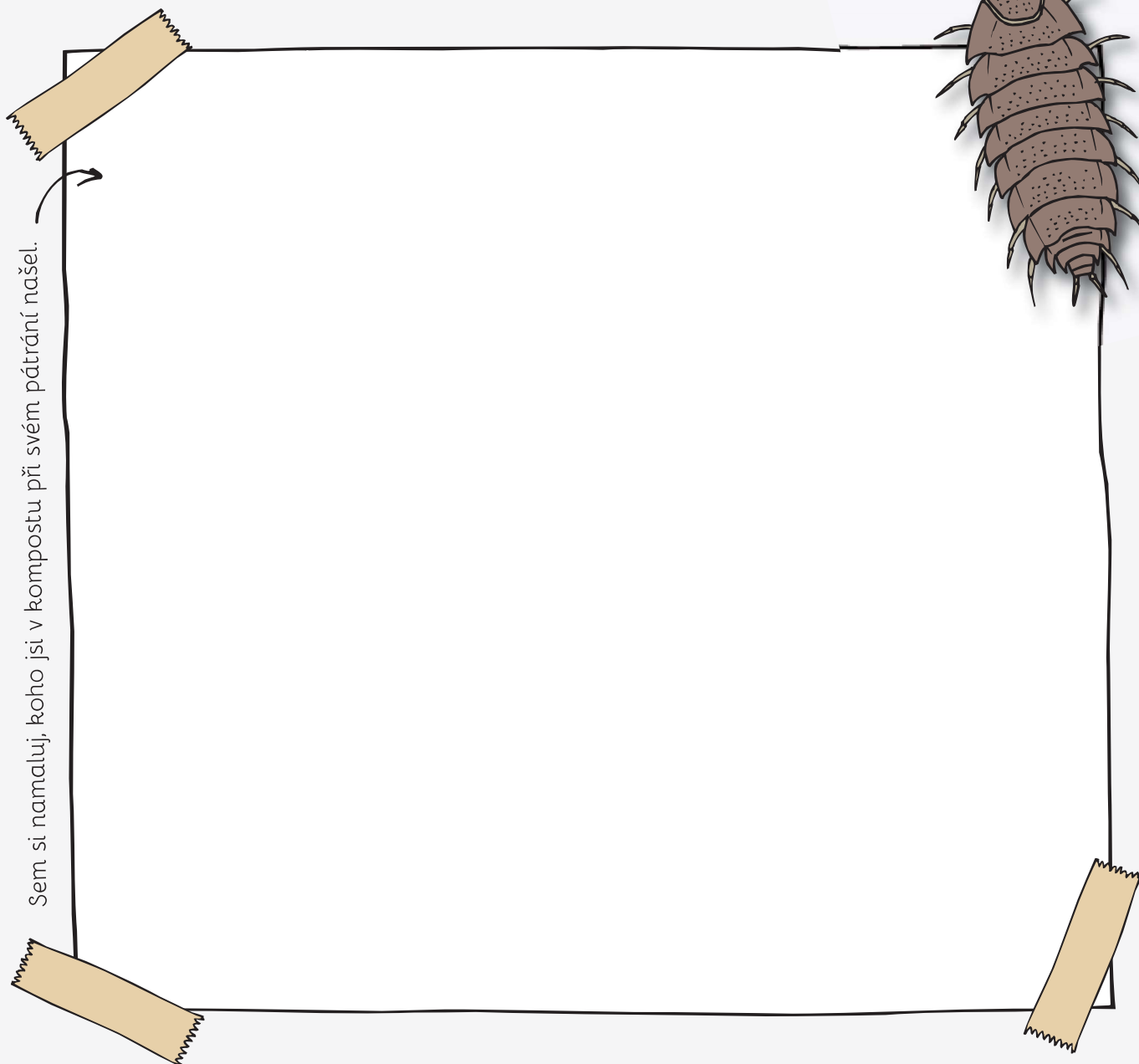
Co se děje v kompostu?

Kompost je malá domácí továrna, kde se z různého rostlinného odpadu ze zahrady stává opět úrodná část půdy. Aby se tak stalo, je k tomu třeba spousta malých živočichů, kteří zde žijí.

A koho zde vlastně najdete?

Vemte si lopatku a lupu. Běžte se podívat sami. Prozkoumejte, kde se v kompostu nachází zatím nerozložené zbytky, kde je již tmavý kompost, a hlavně si všimněte, kde co žije. Můžete zde najít žížaly, různé brouky a jejich larvy, hlemýždě, chvostoskoky, stonožky nebo stínky.

Jedna z největších restaurací v zahradě je kompost. Mají tu výběr z mnoha jídel a také tu najdete nejvíce strávníků. Ti jsou tak vděčnými hosty, že jídlo doslova rozloží.

Motýlí divadlo

Motýlí restaurace

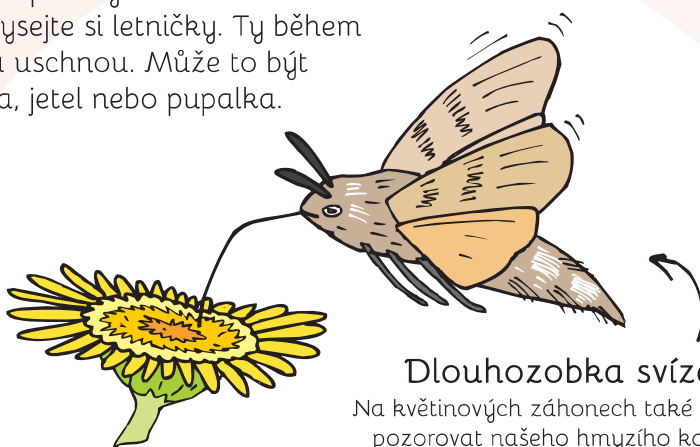
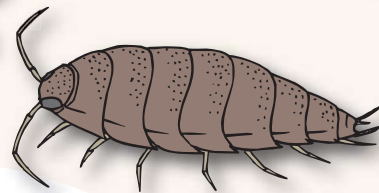
Na jaře můžete pro motýly vyset nebo vysadit motýlí záhony. Stačí kousek volného místa na záhonu a hrst semínek. Semínka rozhodte na záhon. Záhon pohrabte hráběmi, aby se semínka dostala do půdy. Pak stačí záhon pravidelně zalévat.

Co motýlům chutná?

Na záhonku můžete mít trvalky, které vykvetou každý rok. Patří mezi ně hvězdnice, levandule, dobromysl, mateřídouška, třapatka, krásnoočko nebo různé kopretiny. Pokud chcete mít záhon každý rok na jiném místě, vysejte si letničky. Ty během jednoho roku vyrostou, vykvetou a uschnou. Může to být chrpa, měsíček, svazenka, krásenka, jetel nebo pupalka.

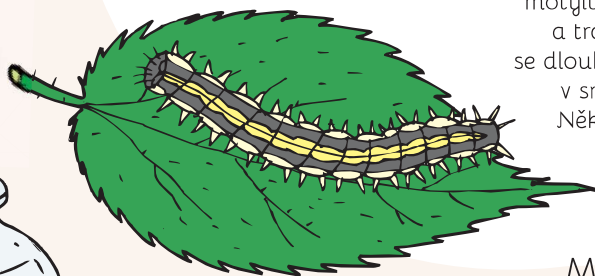
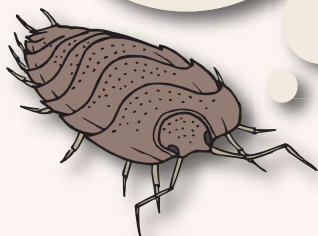
Nezapomeňte, že vylíhlého motýla musíte zase pustit do zahrady.

Ozdobou každé zahrady jsou motýli, kteří nad rozkvetlými záhony předvádí své zasnubní tance.

Dlouhozobka svízelová

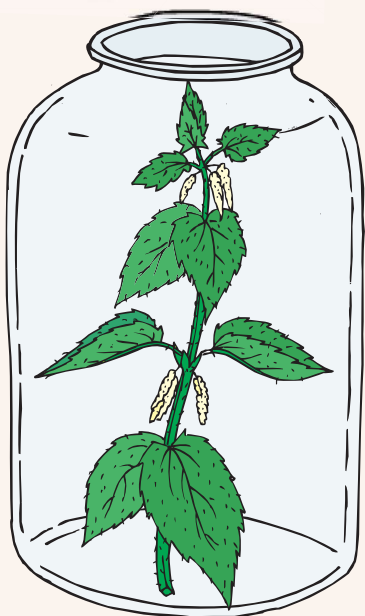
Na květinových záhonech také můžete pozorovat našeho hmyzího kolibříka, dlouhozobku svízelovou. Ta svým dlouhým sosáčkem v letu saje nektar z květů. I když tak nevypadá, patří do velké rodiny motýlů. K nám přiletá na konci jara a tráví zde celé léto. Na podzim se dlouhozobky, které se narodily v srpnu, vypraví zase na jih. Některé letí až do Afriky.

Motýlí porodnice a školka

Každé jaro a léto se v zahradě objevují různé housenky. Ty se vylíhly z vajíček, které nakladly motýli. Až budou housenky dostatečně velké, zakuklí se, a nakonec se z nich stanou noví motýli. Můžete se o tom sami přesvědčit.

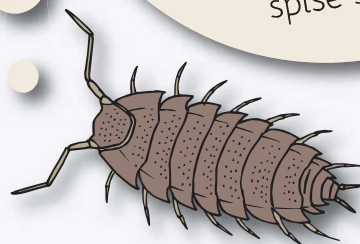
Nejprve si nachystejte sklenici, kde budete housenky chovat. Na dno dejte písek a malou vázičku s vodou. Také si připravte kus látky a provázek na uzavření sklenice. Projděte se po zahradě a najděte si housenku, kterou uvidíte při jídle. Opatrně ji vezměte i s rostlinou. Vložte rostlinu do vázy a sklenici uzavřete. Zapamatujte si, jakou rostlinu housenka jedla, abyste věděl, čím ji máte krmit. A pak sledujte, co se bude dít.

Adresa neznámá

Většina obyvatel v zahradě se chová nenápadně. Abyste je viděli, musíte se pořádně dívat do všech zákoutí. Prozkoumejte zahradu a zkuste najít co nejvíce živočichů ze seznamu. Ke každému si napište, kde jste je viděli. Čím více různých živočichů najdete, tím lépe.

V seznamu si černou pastelkou zakroužíte živočichy, které uvidíte v zahradě na večer a v noci. Žlutou pastelkou zakroužíte živočichy, které můžete potkat ve dne. Modrou pastelkou zakroužíte živočichy, které najdete na vlhkých místech, a červenou živočichy, kteří mají rádi spíše sucho.

Ježek

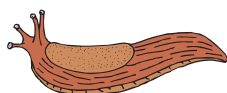
Kde:

Ruměnice

Kde:

Slimák

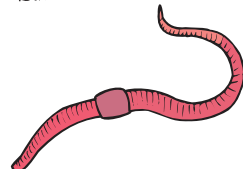
Kde:

Netopýr

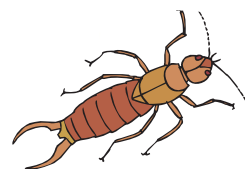
Kde:

Žížala

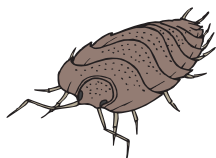
Kde:

Škvor

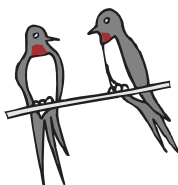
Kde:

Stínka

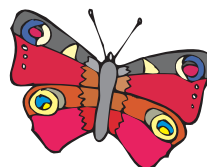
Kde:

Vlaštovka

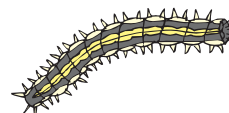
Kde:

Babočka

Kde:

Housenka

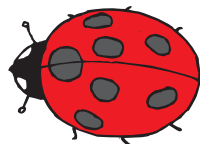
Kde:

Včela

Kde:

Slunéčko

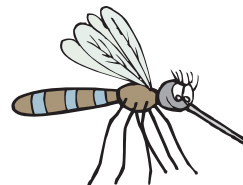
Kde:

Hlemýžď

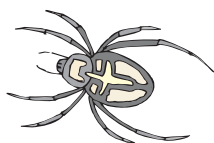
Kde:

Komár

Kde:

Křížák

Kde:

Krtek

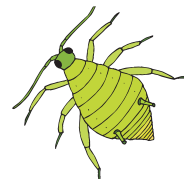
Kde:

Kos

Kde:

Mšice

Kde:

Noční život v zahradním městě

Na záhoncích to žije. Nevěříte? Postavte jednoduchou past na hmyz. Potřebujete velký plastový kelímek od jogurtu. Zakopejte ho do země tak, aby byl okraj zároveň s hlínou. Na dno kelímku dejte třeba kousek jablka. Nad kelímkem postavte stříšku, aby do kelímku nepršelo, ale hmyz mohl pod stříškou podlézat. Past pravidelně kontrolujte. Chycené živočichy si prohlédněte a **pustte**.

Zahrada v noci rozhodně nespí. Naopak. Spousta živočichů vyráží na lov. Přes den odpočívají na ne nápadných místech, ale teď jsou plní života.

Co se chytlo:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Zahrada, ráj živočichů

Zahrady mohou být různé. Některé jsou pěkné na pohled, ale skoro nic v nich nežije. Jiné vypadají neudržované, ale jsou plné života. Jaká je ta tvoje zahrada? Přečtěte si přiložený seznam a u rádků, které odpovídají vaší zahradě si udělejte křížek. Čím více křížků, tím je zahrada pro živočichy více přátelská. Odpovědi hledejte venku v zahradě. Pokud si nejste jistí, zeptejte se dospělých.

Na naší zahradě nepoužíváme:

- ☐ pesticidy
- ☐ rozpustná minerální hnojiva
- ☐ rašelinu k úpravě a obohacování půdy

Na naší zahradě máme:

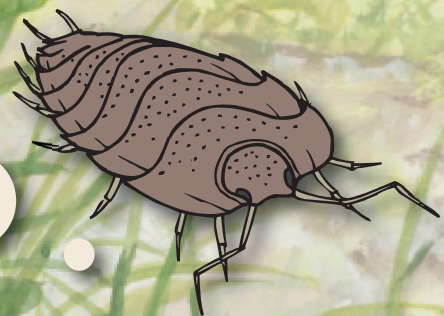
- ☐ živý plot z planých keřů
- ☐ louku (alespoň malou)
- ☐ neudržované porosty
- ☐ divoký koutek
- ☐ vlhká i suchá místa
- ☐ listnaté stromy
- ☐ květiny a kvetoucí trvalky
- ☐ kompost
- ☐ „domečky“ pro zvířecí pomocníky
- ☐ zeleninové záhony a bylinky
- ☐ ovocnou zahradu a keře s bobulemi

Na naší zahradě používáme:

- ☐ dešťovou vodu
- ☐ k přírodě šetrné materiály a postupy
- ☐ mulčujeme
- ☐ hnojíme zeleným hnojením

Zahrada léčivá

Ne vždy je
nám do skoku a cí-
tíme se špatně. Tehdy
zahrada pro nás může
být i lékárnou, která
nám pomůže.

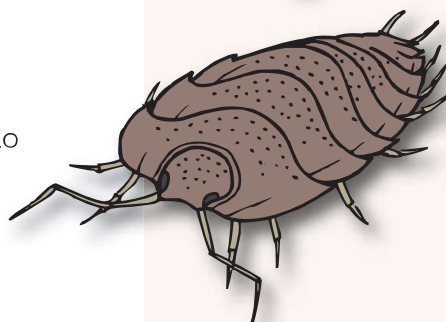

Jak bylinky sbírat?

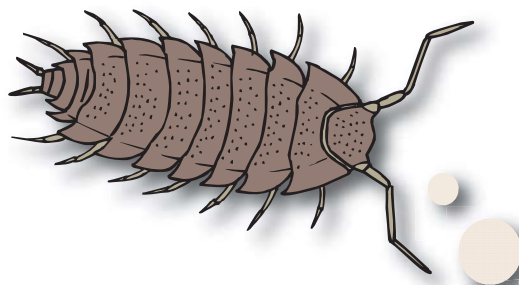
Všechny rostliny v zahradě jsou užitečné. Můžeme je jíst, vyrábět z nich různé věci, ale také se s nimi léčit. Je však třeba vědět jak na to, abychom užívali správnou rostlinu na správnou věc. Takový ocún, nebo durman jsou výborné rostliny pro výrobu léků, ale k jídlu se vůbec nehodí. Jsou jedovaté. Proto je třeba dodržovat následující pravidla:

- 1 Nesbíráme bylinky kolem cest, na polích a v jejich blízkém okolí – mohou být ošetřeny chemickým postřikem.
- 2 Nesbíráme povadlé skvrnité a staré bylinky. Doma bychom je vyhodili a v přírodě si na nich ještě někdo pochutná.
- 3 Nesbíráme bylinky v parcích a na místech s větším pohybem lidí – kdo by chtěl salát ze zeleniny, na kterou se vyčůral pes nebo jeho pán?
- 4 Na sušení sbíráme jen bylinky za suchého počasí, aby nezplesnivěly.
- 5 Bylinky sbíráme do plátěného pytlíku nebo proutěného košíku – aby se nezapařily.
- 6 Jíme jen bylinky dobře omyté a nejedovaté.
- 7 Sbíráme jen to, co bezpečně poznáme.
- 8 Bylinky sušíme v suchých teplých dobře větraných místnostech v tenké vrstvě.
- 9 Bylinky nesusíme na přímém sluníčku – tím se zničí.

Jdete sbírat bylinky? Nejprve si v rámečku zaškrtněte, co všechno budete při sbírání potřebovat.

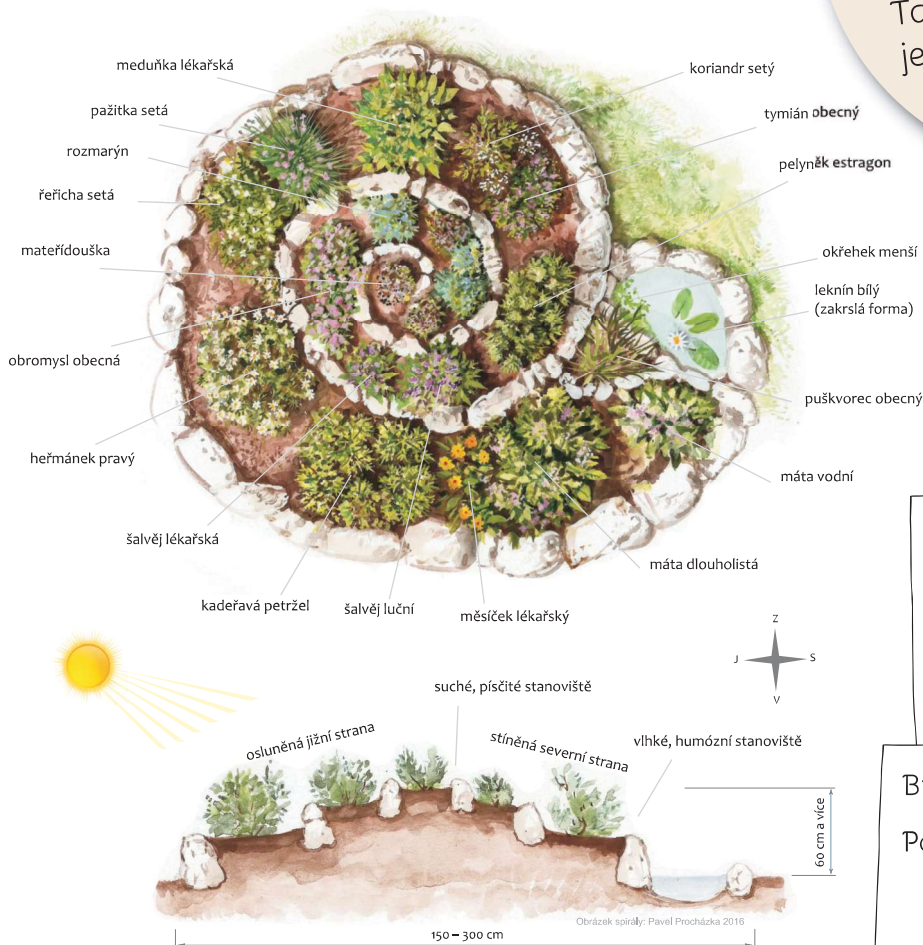
Bylinková spirála

Jak taková spirála vypadá?

Představte si záhon, který ale není rovný. Je stočený do spirály. Spirálu najdeme na slunném místě a rostou na ní různé bylinky. Ty by na rovném záhoně spolu růst nemohly. Spirála začíná jezírkem. Na té straně je nejčastěji stín a vlhko. Proto se tam daří bylinkám jako je máta, puškovec, měsíček. Ze stínu přejdeme do polostínu. Bývá zde heřmánek, řeřicha, pažitka nebo meduňka. A na vrcholu je nejvíce tepla a sluníčka. Nejlépe se zde daří mateřídoušce, tymiánu, dobromysli nebo rozmarýnu.

Znáte bylinkovou spirálu? Je to nejoblíbenější restaurace včelek, čmeláků a motýlů v naší zahradě. Roste na ní spousta bylinek a má i malé jezírko. Také na ní často uvidíte ještěrky, jak se vyhřívají na slunci.

Bylinka:

Použití:

Bylinka:

Použití:

Bylinka:

Použití:

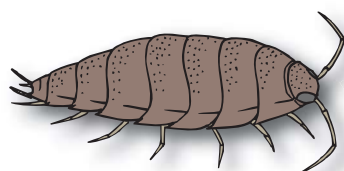
Bylinka:

Použití:

Bylinka:

Použití:

Projděte se po zahradě a najděte všechny bylinky, které na záhoncích rostou. Napište si jejich jména do rámečku a zkuste zjistit, k čemu se používají.

U bylinkáře v kuchyni

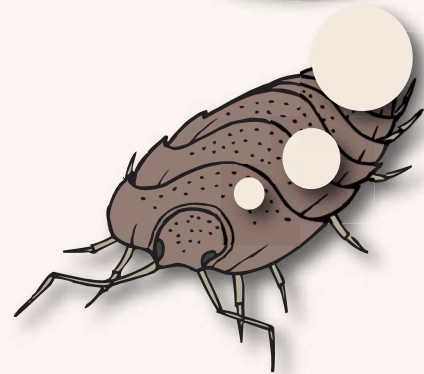
Říká se, že na každou nemoc existuje nějaká bylina. Jen je potřeba ji znát. S bylinkami musíme pracovat správně a opatrně, ale občasné užívání jako prevence neškodí.

Bylinkové želatinové bonbony

- 1 Silný bylinkový čaj nalijeme do kastrůlku. Na povrch nasypeme želatinu.
- 2 Necháme želatinu nasáknout čajem. Počkáme několik minut.
- 3 Vše pořádně promícháme. Ohříváme na mírném plameni tak dlouho, dokud se želatina nerozpustí. Nevaříme!
- 4 Přimícháme med.
- 5 Připravenou formu vymažeme olejem, aby se želatina nepřichytla.
- 6 Připravenou směs na bonbony nalijeme do formy. Necháme chladit 2 – 3 hodiny.
- 7 Ztuhlou želatinu nakrájíme na kousky. A můžeme mlsat. Uchováváme v uzavřené sklenici. Bonbony vydrží 2 – 3 týdny.

Suroviny

- 1 a ½ šálku silného bylinkového čaje (nebo čerstvé ovocné šťávy)
- 4 lžice želatiny v prášku
- 2 – 4 lžice medu
- olej na vymazání formy

Jitrocelový sirup

- 1 Nasbírané listy pořádně omyj. Natrhnej na kousky.
- 2 Do sklenice natlač asi 1cm tlustou vrstvu natrhaných listů.
- 3 Zasypej cukrem nebo zalij medem.
- 4 Opět natlač další vrstvu listů a zase zasyпь cukrem.
- 5 Postup opakuj, dokud není sklenice plná. Jako poslední je vrstva cukru nebo medu.
- 6 Sklenici pořádně uzavři postav na teplé místo. Nechej 10 dní stát.
- 7 Po deseti dnech sirup přeced' do nové čisté sklenice.

Suroviny

- Listy jitrocele kopinatého
- Třtinový sirup nebo med
- Sklenice s uzávěrem

Sirup skladujeme v lednici.

Bylinkový čaj

- 1 Nasbírané části rostlin důkladně omyjte pod tekoucí vodou.
- 2 Po omytí dejte vše do hrnku či konvičky.
- 3 Bylinky zalijte vařící vodou a nechejte 10 minut louhovat.
- 4 Po uplynutí 10 minut výluh sceďte a můžete ho podávat.
- 5 Pokud máte rádi čaj oslazený, přislaďte medem.

Suroviny

- voda
- různé bylinky
- med

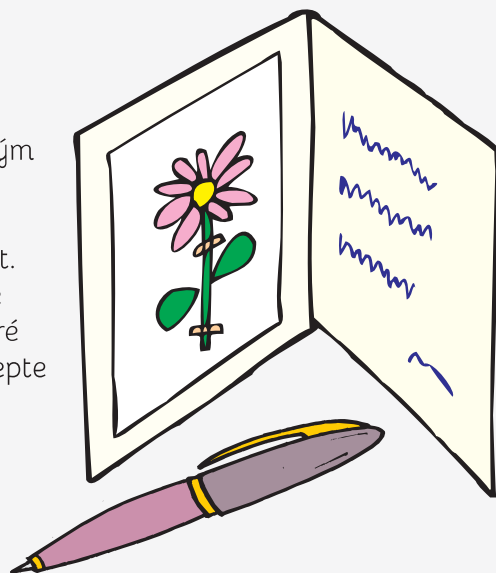
Čaj proti kašli - květ černého bezu, květ lípy, květ heřmánku a máta nebo mateřídouška

Čaj pro dobrou náladu - list dobromyslu, list meduňky, mateřídouška, květ levandule, květ měsíčku, květ chřpy

Bylinkové přání

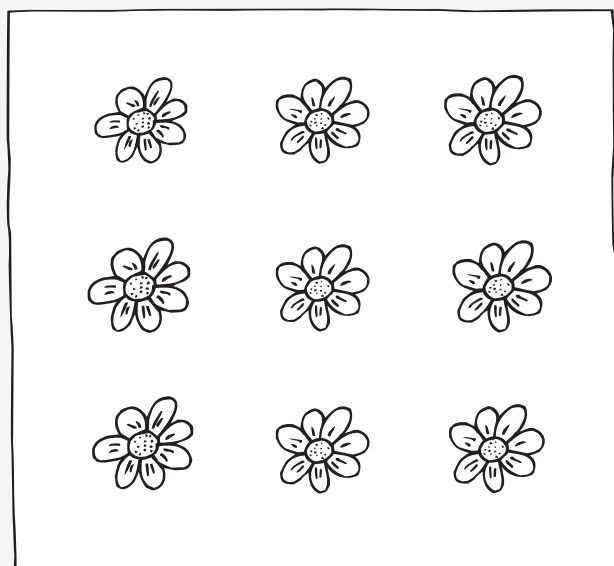
Maminku nebo babičku můžete potěšit vlastnoručně vyrobeným bylinkovým přáním.

Nejprve si natrhejte květy a listy bylinek, které si chcete nasušit. Doma je vložte mezi papírové ubrousky nebo noviny, a zatíže je knihami. Květy každý den kontrolujte. Nesbírejte květy mokré nebo dužnaté. Ty mohou zplesnivět. Suché květy lepidlem nalepte na přeloženou kartičku přáníčka. Stejně si můžete vyrobit i záložku do knížky.

Lovci barev

Všimli jste si, že některé barvy květů se v zahradě objevují častěji a jiné méně? Přesvědčte se sami. Projděte se po zahradě a dívejte se kolem sebe. Každou nově objevenou barvou si vybarvíte květ v rámečku. K jednotlivým spatřeným barvám si dělejte čárky podle toho kolikrát jste je viděli. Kterých květů jste viděli nejvíce? A kterých nejméně?

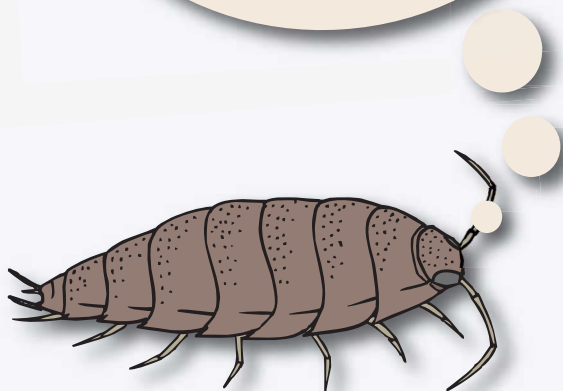

Víte, že v naší přírodě najdeme nejméně rostlin, které kvetou červeně? Opravdu červenou barvu má jen vlčí mák. Proč tomu tak je? Většinu květů opylují včely. A právě včely červenou barvu vidí jako nevýraznou šedivou barvu, která jim splývá s okolím. Proto si červených květů nevšímají. A tak se rostliny přizpůsobily vidění včel.

Večerní „divadlo“

Sledujete rádi přírodovědné filmy, kde ukazují zrychlené záběry rozvíjejících se květů? Takto se vám bude líbit pupalka dvouletá. Její květ se totiž rozvine během několika minut. Květy rozkvétají po západu slunce. V noci je navštěvují noční motýli.

Pupalku můžete snadno pěstovat i vy. První rok ze semínka vyroste listová růžice. Druhý rok vyroste olistěný stonek zakončený velkými žlutými květy. Ze semen pupalky se lisuje olej, který se používá k hojení ran, při popáleninách nebo různých nemocech kůže.

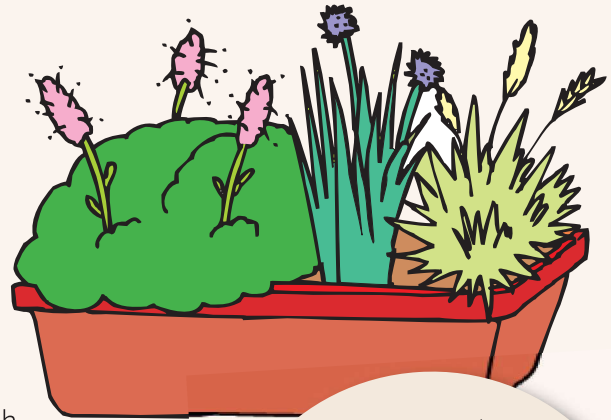
Bylinková minizahrádka

Co budete potřebovat?

Nejprve si nachystejte truhlík nebo větší květináč, zahradní substrát a sazenice vybraných bylinek. Do jednoho truhlíku dávejte 2 – 3 sazenice.

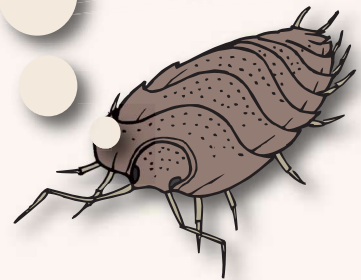
Jak postupovat?

Do truhlíku dejte dostatečné množství zahradního substrátu. Lopatkou vytvoříte do hlíny díry. Opatrně vyndejte rostlinku z květináče a zasadte do připravených děr. Hlínu přhrňte k rostlinám a pořádně umačkejte. Pak truhlík zalijte vodou a umístěte na okno nebo na balkón. Pravidelně zalévejte.

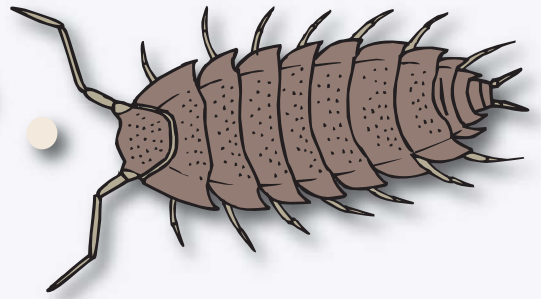

Jestli nemáte zahrádku, nevadí. Bylinky můžete pěstovat i v truhlíku na balkóně nebo na okně. Budete je mít tak hned po ruce, až je budete chtít použít.

Můžete si osadit truhlíky podle toho, k čemu je budete využívat. Tak například proti komárům do truhlíku zasadíme levanduli, rozmarýn a afrikány. Na polévku se zase bude hodit truhlík s pažitkou, petrželkou a libečkem. Pokud máte rádi pizzu, využijete truhlík s bazalkou, dobromyslí a majoránkou.

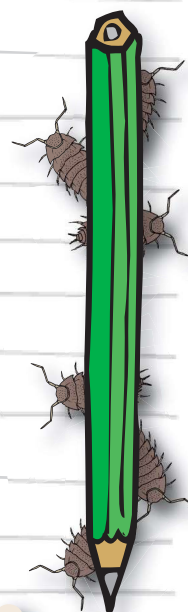
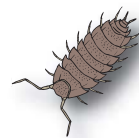
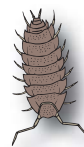

Pro nás je pokladem, že se zahrada vždy probudí ze spánku, že se dá sníst, že je pořád tak živá, a že nám i v případě neduhu pomůže svou léčivou silou. A čím je pro vás zahrada důležitá? Zamyslete se, jak by asi vypadala vaše vysněná zahrada. Co by v ní určitě nesmělo chybět? Zahradu si namalujte nebo popište do rámečku.

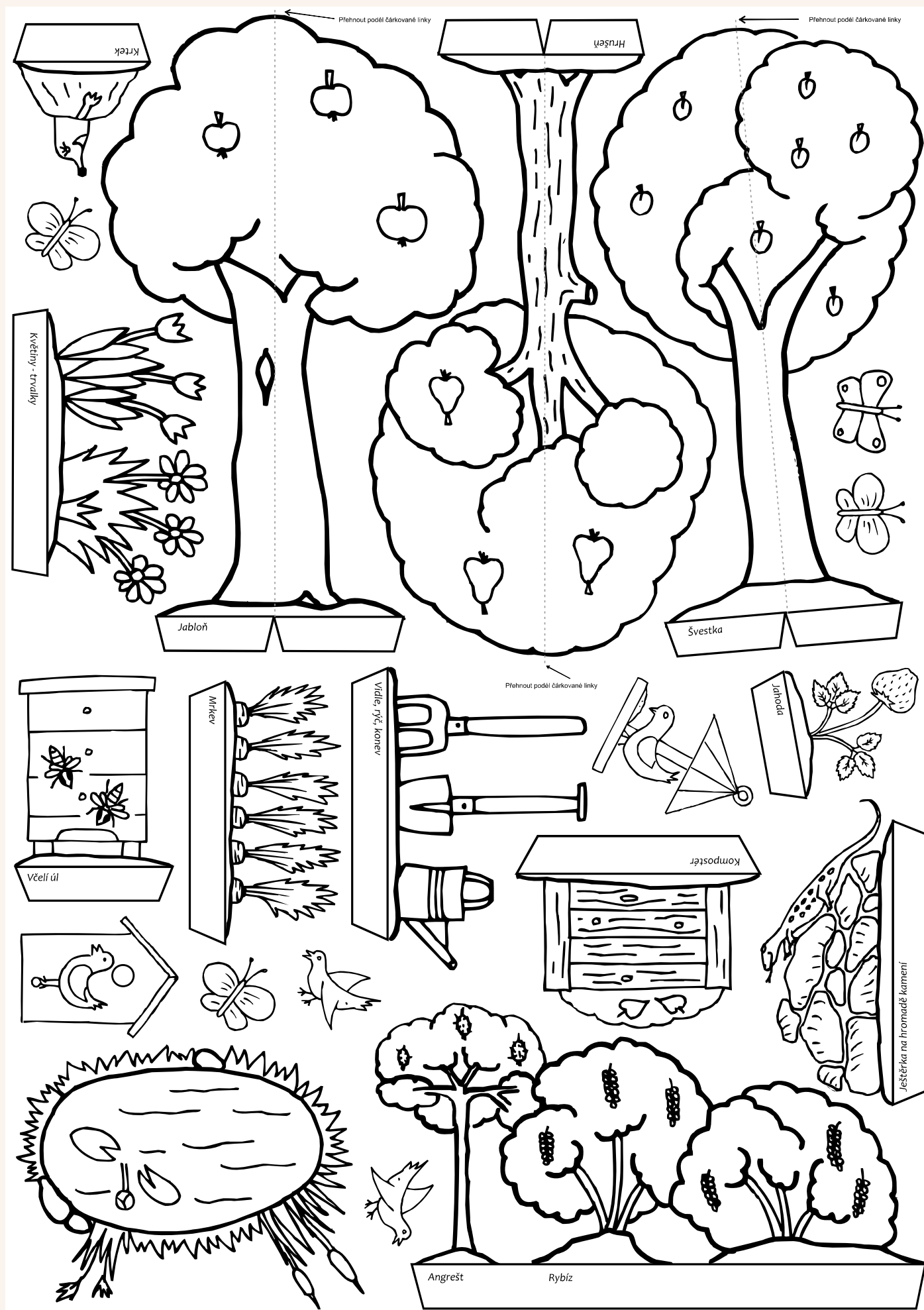

Zahrada mých snů

Poznámky

Pamatujte!
Máme rády stín
a vlhko. Proto se
jmenujeme
Stínky.

*Všechny knihy zežloutnou,
ale kniha přírody má každý rok
nové, nádherné vydání.*

- Hans Christian Andersen -

ISBN 978-80-270-4328-6